



BAGLANMIŞ BİR TİMSAHI BİRKAÇ SAAT İÇİNDE YİYE BİLEN ORDU
KARINICALAR, ÜZERİNDEKİ KILLARIN BİR TEMASIYLA
İNSANIN BÜTÜN VÜCUDUNU ŞİŞİRE BİLEN TIRTILLAR,
İÇİNDEN ÇIKMASI BİR BELA OLAN SARMAŞIKLAR İLE...

Y A Z I V E F O T O Ğ R A F L A R : Ç A Ğ A N Ş E K E R C İ O Ğ L U



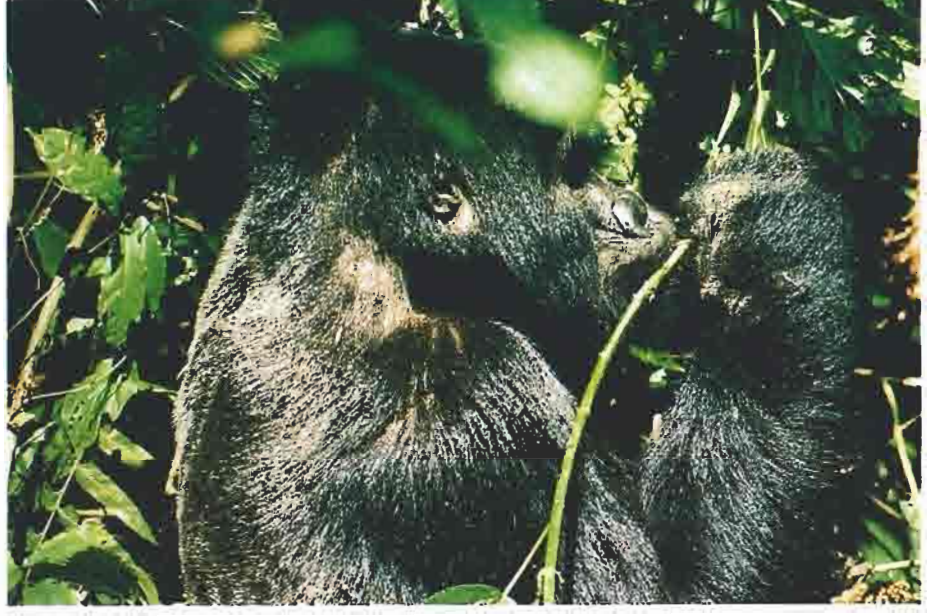
UGANDA yağmur ormanları

Gözlerimi açtığımda korkuyla irkildim. Ellerinde Kalaşnikof olan bir asker bana "Otobüsten çık" diyordu. Uyku sersemliğiyle "Acaba Idi Amin'in Uganda'sına mı geldim" derken durumu anlayıp rahatladım. Kenya-Uganda sınırında herkes çıktıktan sonra geriye bir ben kalmıştım. Dışarıdaki askerlerden biri de gelip beni uyandırmıştı.

Artık Uganda, Idi Amin'in 1969-1978 arasındaki acımasız diktatörlüğü altında 300 binin üzerinde insanın hunharca katledildiği, ekonominin çöktüğü ve ölüm mangaları ile bir avuç elit lüks içinde yaşarken, halkın açlıktan kırıldığı ülke değildi. Museve'nin çürümüşlüğe son veren ve dengeli yönetimi sayesinde ülke giderek toparlanıyor ve her ne kadar nüfusu yüzde 2.8 gibi büyük bir hızla artsa da, Afrika devletleri arasındaki en hızlı büyüyen ekonomilerden birine sahip olan Uganda yaralarını sarıp tekrar Churchill'in deyişiyle "Afrika'nın incisi" olacağı günleri bekliyor.

Buraya gelmemin sebebi, lisans tezim için, ağaç kesiminin bir Afrotropik yağmur ormanı üzerine olan etkilerini araştırmaktı. Bu bölgede araştırma yapmak için gerekli olan izinleri sonunda almış, kuşları bantlamak için gerekli olan 180 metrelik 18 ağ ve diğer malzemeyi çantama yüklemiş ve 200'ün üzerinde kuş türünün sesini ezberleyerek yola koyulmuştum. Şempanzelerin, orman fillerinin, leoparların, boğa yılanlarının, ren-garenk kuşlarının ve diğer sayısız türün yaşadığı ormanı görmek için sabırsızlanıyordum. Gördüklerim tahminlerimin çok üstündeydi. Sabahları yaprak yiyen siyah-beyaz kolobus maymunlarının sesiyle uyanıyor, ormanda yürürken yerde ve ağaçların arasında dolaşan altı çeşit maymunu hayranlıkla izliyor, çalılıkların arasından aniden fırlayan orman yaban domuzları ve kırmızı orman geyiklerinin





çıkardıkları seslerle ürküyor, ağaç tepelerinde dolaşan, mavi hindi-leri andıran büyük mavi turakolori, kırmızı ve yeşil trogon kuşlarını, maymun yiyen kartalları, uçan mücevherleri andıran her renkten güneş kuşlarını ve birçok diğer kuş türünü ilgiyle gözlüyordum.

Genellikle sabahları beşte kalkıp, asistanım Katebe Deo ile kuş ağlarını açtıktan sonra, ben kuş sayımları yapıyordum. Ağların ilk kontrolü için geri dönüp yakaladığımız kuşları bantlıyor, ölçüyor ve türlerini belirliyor ve öğleyin yakaladığımız kuş sayısı azalınca bir saat boyunca bitki yapısı ölçümlerini gerçekleştirip geri dönüyordum. Her ne kadar günde çoğunlukla 10-14 saat çalışıyor, on günde bir gün tatil yapıyor ve bağlanmış bir timsahı birkaç saat içinde yiyebilen ordu karıncaları, üzerindeki kılların temasıyla insanın bütün vücudunu şişirebilen tırtılları ve içinden çıkması bir bela olan sarmaşıkları görebilme fırsatı beni çok mutlu etmişti. Dünyada giderek yokolan yağmur ormanlarından biri olan Afrika yağmur ormanının büyüüne şahit olmak büyük bir şanstı.

Burada beni en etkileyen tecrübe ise, genetik yapımızın % 98'ini paylaştığımız ve evrimsel açıdan bize en yakın olan şempanzelerle doğal ortamlarında karşılaşmak olmuştu. Bir gün çok yakından gelen bir şempanze çığlığı ve bağırıışlarını duyar duymaz hızla o yöne doğru koştum. Aniden bir dişi ve üç erkek şempanzeyi gördüm; arkadaki dişi donup gözlerimin içine baktı. Tüylerim ürperdi. Bir an için beş milyon yıl öncesine gitmiş ve bunun gibi Afrika yağmur ormanının içinde yaşayan insanın atalarıyla göz göze gelmişim sanki. O an kendimi onlardan biri gibi hissettim ve bir kez daha insan-hayvan ayrımının esasında olmadığını, insanların da evrimsel sürekliliğin parçalarından biri olduğunun bilincine vardım.

Aynı tür duygular, Kibale'nin güneyindeki Bwindi-Impenetrable (İçine girilemeyen-Yoğun bitki örtüsü nedeniyle ilk kaşiflerinin verdiği isim) ormanında dağ gorillerini seyrederken de içimi kapladı. Zaire ve Rwanda'ya girip bu eşsiz yaratıkları doğal ortamlarında izleme girişimlerim savaş sebebiyle başarısızlıkla sonuçlanmış, hayati tehlike nedeniyle birgün içinde bu ülkelerden çıkmıştım. O zamanlar tüm dünyada bu canlıları gözlemek için tek emniyetli yer olan Bwindi idi. Orman için gerekli izinler bir yıl öncesinden ayarlandı. Ümitsizlikle de olsa en sonunda oraya



Afrika'nın ormanları ve diğer doğal bölgelerindeki birçok canlı giderek yok oluyor ve hemen birşeyler yapılmazsa doğanın bu muhteşem hazinelerini tamamıyla kaybedeceğiz.



gittim. "Sisteki Goriller" kitabı ile ünlü ve goril avcıları tarafından hunharca katledilmiş Dian Fossey'nin araştırma yaptığı Virunga Dağları'nın Uganda kısmını kaplayan bu ormana vardığımda şansım düzeldi ve fazladan bir izin buldum. Ertesi gün ormanın içinden engebeli, patikasız ve zorlu bir yolculuktan sonra gorillerle karşılaştık. Gümüş sırtlı ve 6 insan gücündeki erkek goril çok etkileyiciydi. Ama onun gözlerinin içinde de şempanzedeki aynı yakınlığı ve yumuşaklığı gördüm. Ne kadar kuvvetli olsalar da, sürekli kendilerini ve yaşadıkları yerleri yok eden insanlar karşısındaki her canlı gibi bu zararsız devler de yok olma tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Afrika'da bu yaz yaşadıklarım eşsiz bir tecrübeydi. Hem kendi eserim olan bir bilimsel araştırmayı, -tabi en başta Profesör Wrangham, asistanım Deo ve arkadaşım Alex olmak üzere birçok insanın yardımıyla- arazide beş yüz saatin üzerinde çalışarak tamamlamış, hem proje öncesi ve sonrasında Kenya, Uganda ve Tanzanya'da da dolaşarak Afrika'nın eşsiz güzelliklerine şahit olmuş ve Afrika'nın harika insanlarıyla tanışmış, hem de bu kıtanın nefes kesen birçok canlısıyla yüz yüze gelmişim. Fakat tez araştırmamın da ortaya çıkardığı gibi, ormancılık ve daha birçok insan kökenli sebepten dolayı Afrika'nın ormanları ve diğer doğal bölgelerindeki birçok canlı giderek yok oluyor ve hemen birşeyler yapılmazsa doğanın bu muhteşem hazinelerini tamamıyla kaybedeceğiz.



NOTLAR **A**frika yağmur ormanlarında dikkat etmeniz gereken en önemli şey sıtma riski. En iyisi sokulmamak olduğu için yüksek DEET oranına sahip bir sivrisinek kovucu almayı unutmayın. Ayrıca pamuklu uzun kollu gömlekler ile pantolonlar da sokulma olasılığını düşürür. Her ne kadar yüksek olmasa da, doktrunuza danışıp gerekliyse Meflokinin (ticari ismi Lariam) tabletlerinin alıp haftada bir kullanmanız lazım. Ayrıca gerekli diğer aşıları da mutlaka yaptırın. Yürümek için sağlam tabanlı suya dayanıklı bir bot ve günlük kullanım için hafif bir spor ayakkabı alın. İyi bir yağmurluk da sizi sağanaklardan korur. Doğu Afrika ormanlarında yaz az yağışlı mevsim olduğundan gitmek için ideal. Ama yine de fotoğraf çantasına nem emici silikat tabletler koymayı ihmal etmeyin. Ayrıca ormanın içi karanlık olduğu için, tripod, flaş ve 400 ASA veya 400'e itilebilecek 200 ASA film faydalı olacaktır. Bir dürbün ve canlıları tanıma rehberi (özellikle kuş ve memeliler için) her zamanki gibi önemli.